

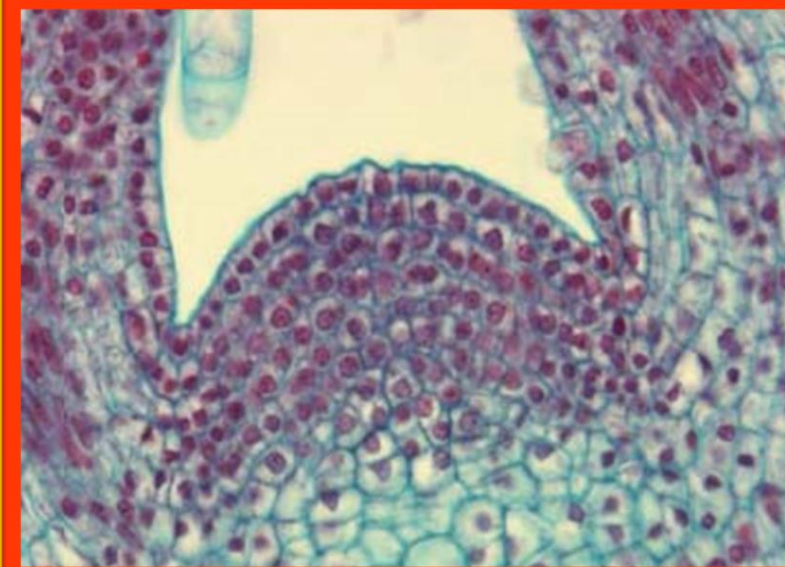
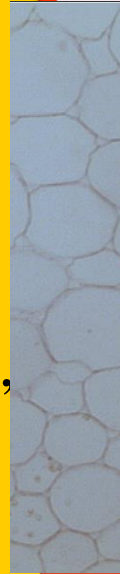
TKIVA

2. predavanje

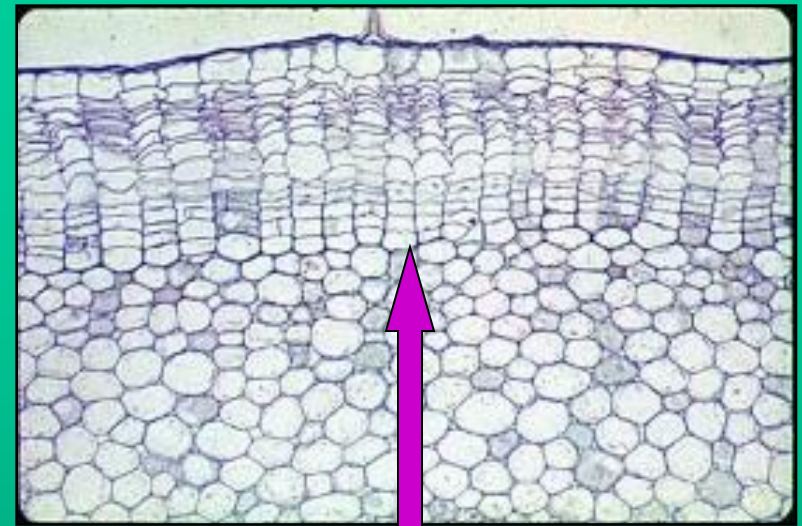
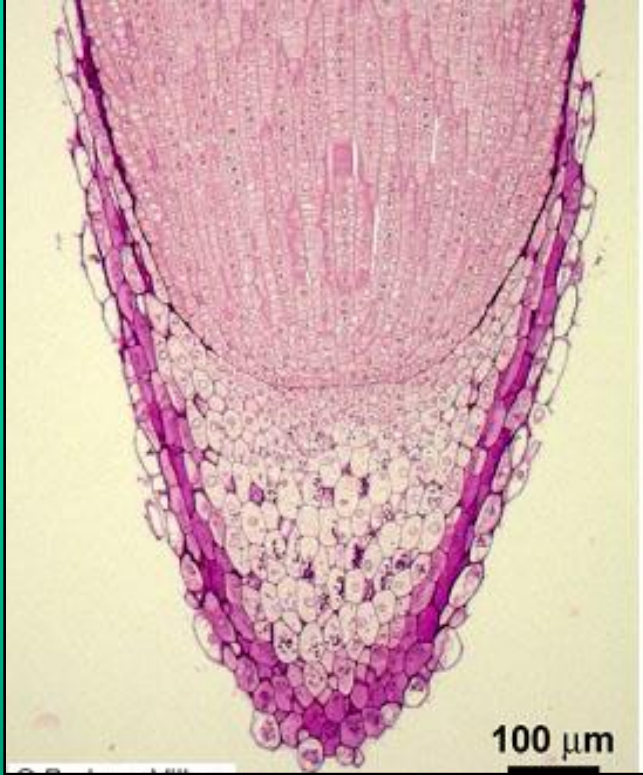
26.02.2024.

Tvorna tkiva (meristemi) – sposobnost diobe

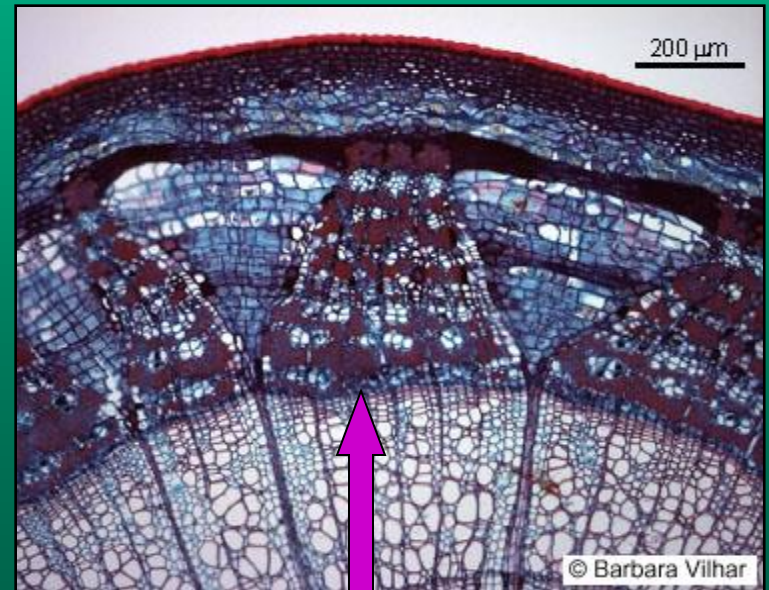
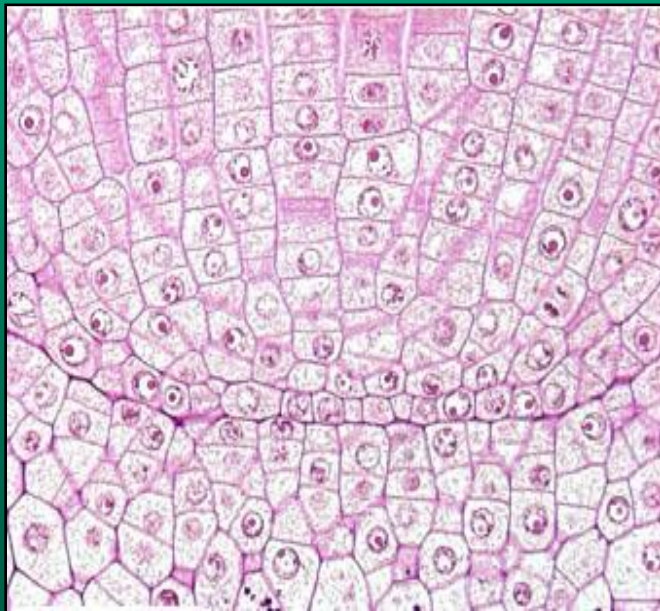
- Ćelije su parenhimatičnog oblika, imaju samo primarni ćelijski zid, gustu citoplazmu, malu vakuolu, proplastide.
- Porijeklo: **primarni** – primarni rast, ćelije vode porijeklo direktno od ćel embriona **sekundarni** – sekundarni rast, ćel sposobnost diobe stekle sekundarno
- Položaj: - **vršni** (na izdanku i korjenu)
  - **bočni**: kambijum (spvodna tkiva), felogen (pokorično tkivo), nastaju dediferencijacijom ćelija parenhima
  - **umetnuti** (interkalarni)
  - **meristemi rana** (traumatični), stvaraju kalus

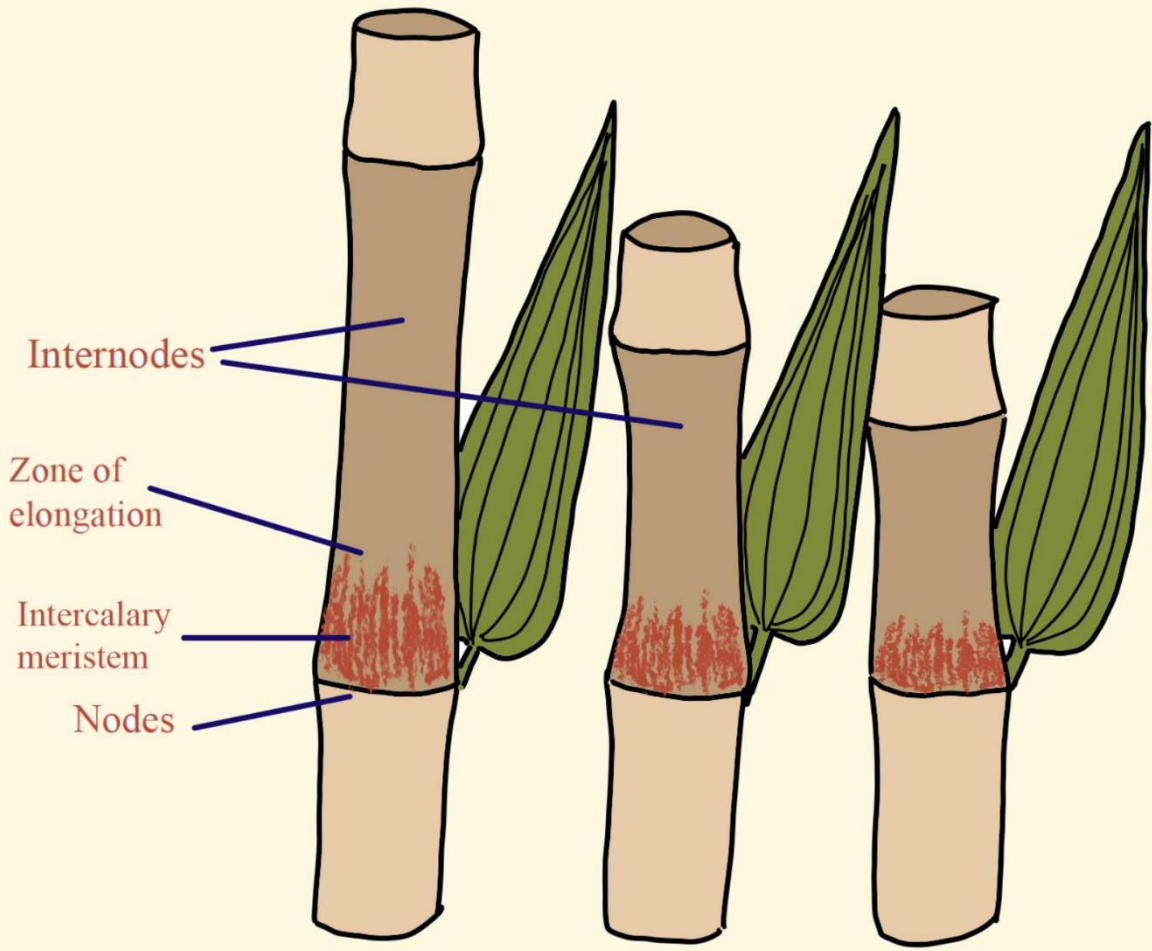

felogen

kambijum

Internodes

Zone of elongation

Intercalary meristem

Nodes

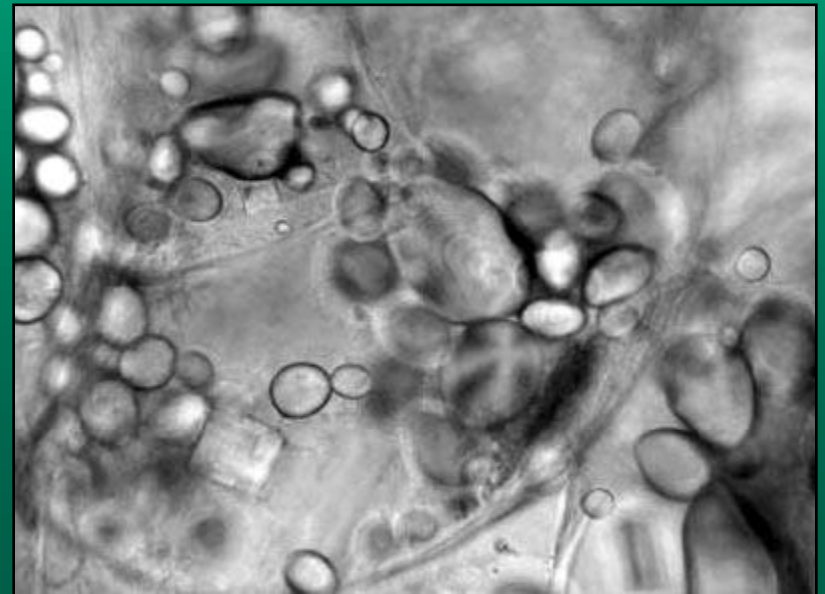
Trajna tkiva – bez sposobnosti diobe

- Prosta tkiva
  - Parenhim, mehanička tkiva
- Složena tkiva
  - Pokorični sistem (epidermis i periderm), sprovodni sistem (floem, ksilem), sekretorni sistem

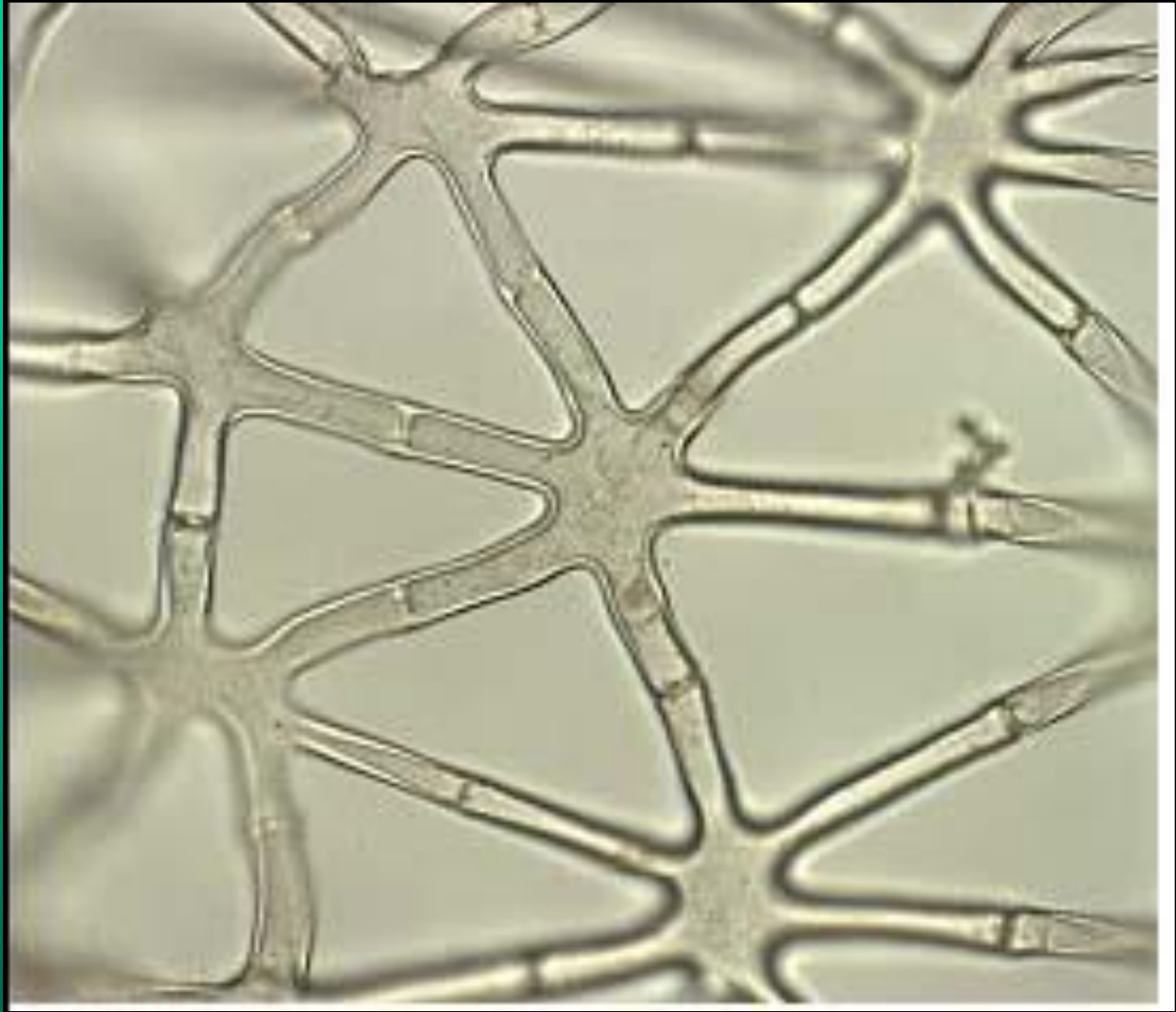
Osnovna (parenhimska) tkiva

- Čelije žive, loptaste ili izdužene; velika vakuola; fiziološki veoma aktivne; **primarni zid**
- Funkcije: **apsorbacija** vode i mineralnih materija (**rizodermis**); **fotosinteza** (**hlorenhim**); **skladištenje** rezervnih materija; sprovođenje materija na kratka rastojanja

Osnovna (parenhimska tkiva)

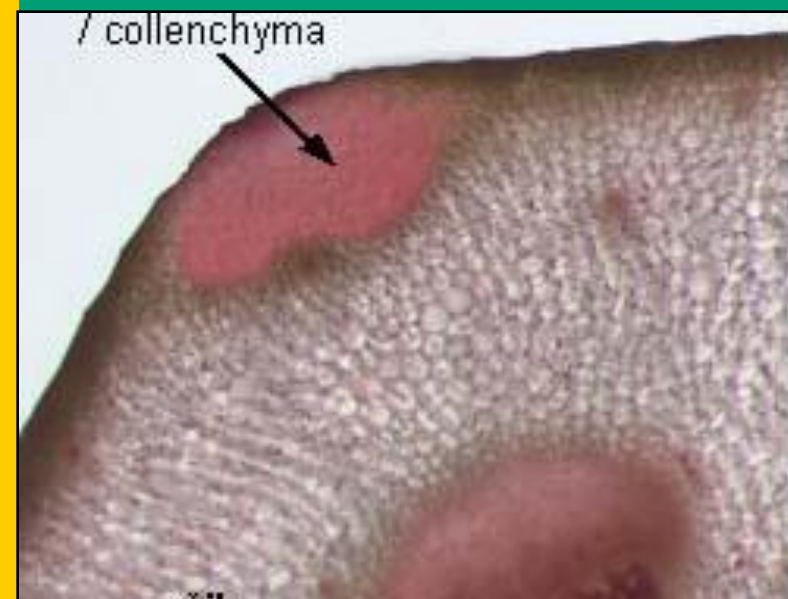
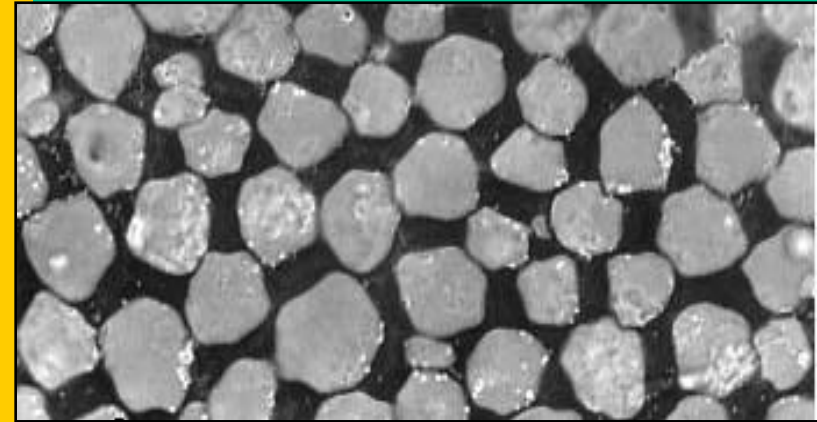
- **Rizodermis** na površini korjena, ćelije imaju tanke, osluznjavjele zidove
- **Hlorenhim**, ćelija imaju tanke zidove koji omogućavaju lako prodiranje svjetlosti i CO₂, dosta hloroplasta
- **Parenhim za skladištenje rezervnih hranljivih materija**, skladištenje skroba, bjelančevina, masti, ćelije imaju dobro razvijen endoplazmatski retikulum; **Aerenhim**; **Parenhim za skladištenje vode**
- **Ćelije sprovodnice** – transport rastvorenih materija na kratkim rastojanjima

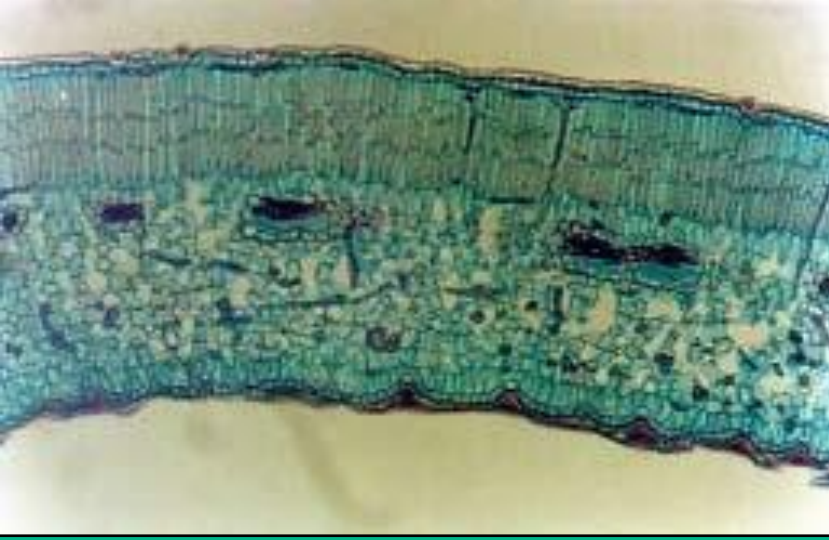

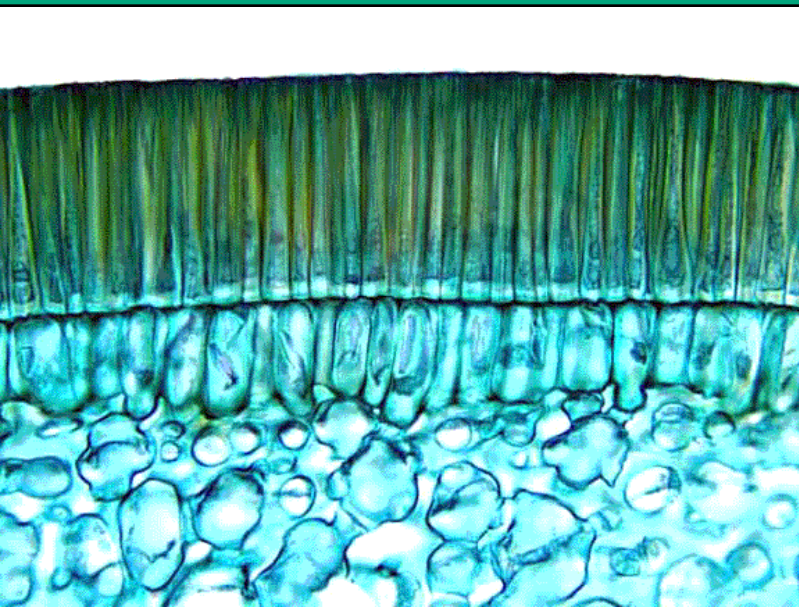
Mehanička tkiva – održavanje oblika, potpora

- Održavanje oblika biljnog tijela, potpora
- **Zadebljao ćelijski zid**
- **Kolenhim** – mladi dijelovi biljke; ćel skupljene u trake ili cilindre; neravnomjerno zadebljao primarni zid (pektin, celuloza); ćelije žive, plastične; + turgor; kao unutrašnja guma
- **Sklerenhim** – diferencirani dijelovi bilj; zid lignifikovan; **bez protoplasta**; elastičan – mijenja oblik i vraća se u prvobitni; **ćelije – skleridi (tvrdo tkivo)**: brahiskleridi, makroskleridi, osteoskleridi, asteroskleridi, trihoskleridi; **vlakna**: likina vlakna, libriform vlakna

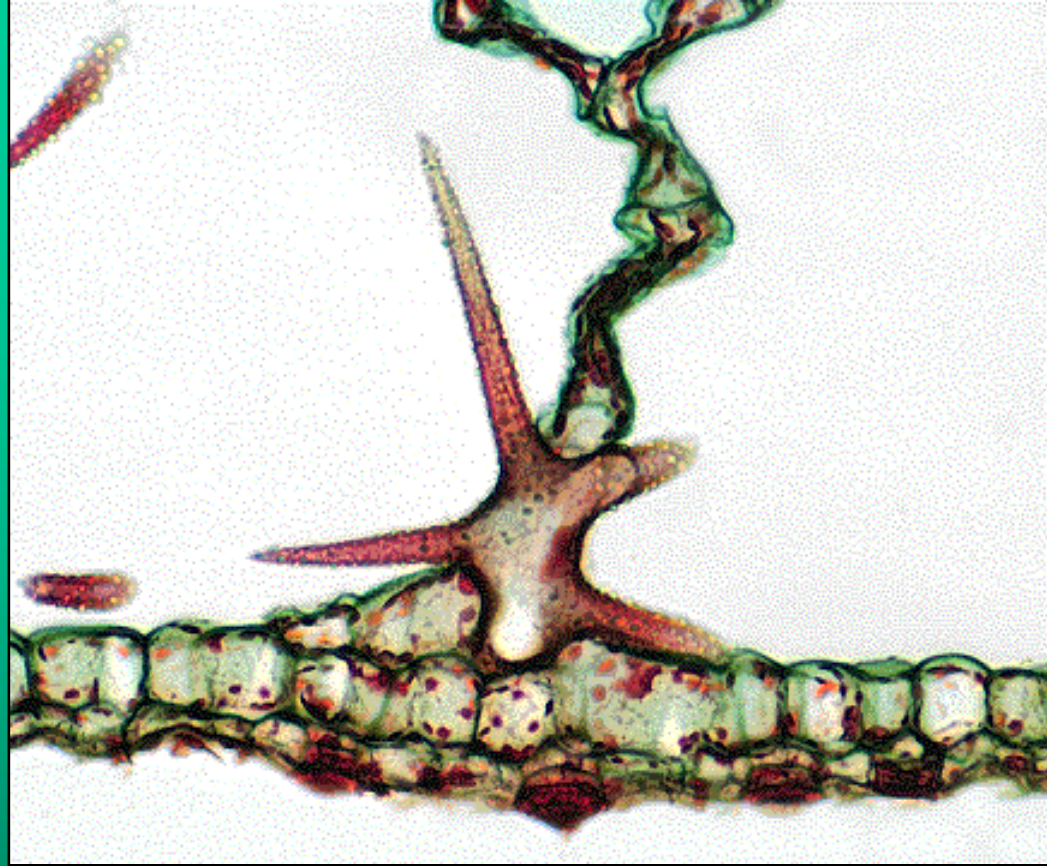

makroskleridi

osteoskleridi - pasulj

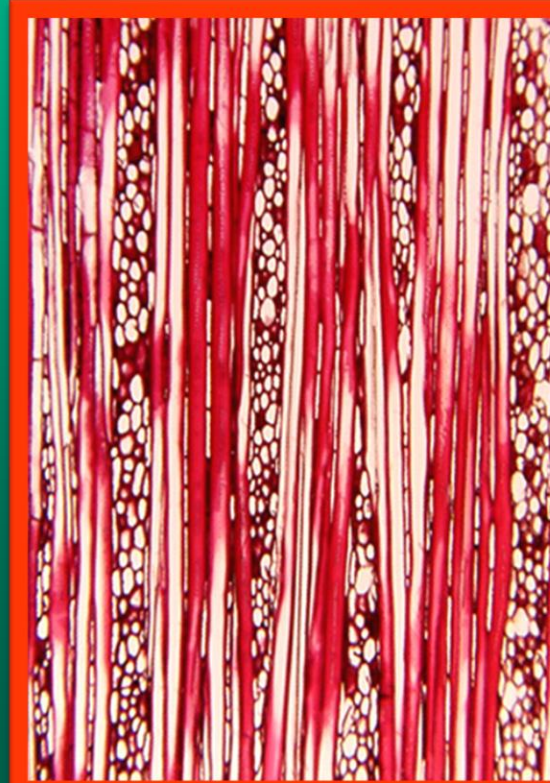
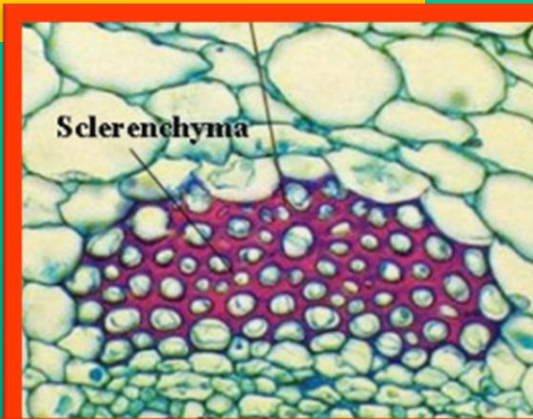
trioskleridi

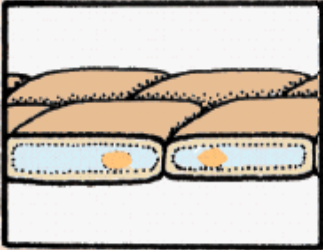
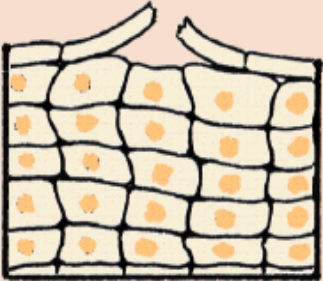
Sklerenhimska vlakna

- ...vretenastog oblika, duga i do nekoliko cm; ćel zid veoma zadebljao; elastična
- **Likina** u kori, zidovi nisu odrvenjeli, pretežno su od celuloze
- **Libriform** u drvenom dijelu biljnih organa, kraća od likinih i zidovi jako odrvenjeli

Pokorična tkiva – zaštita, komunikacija

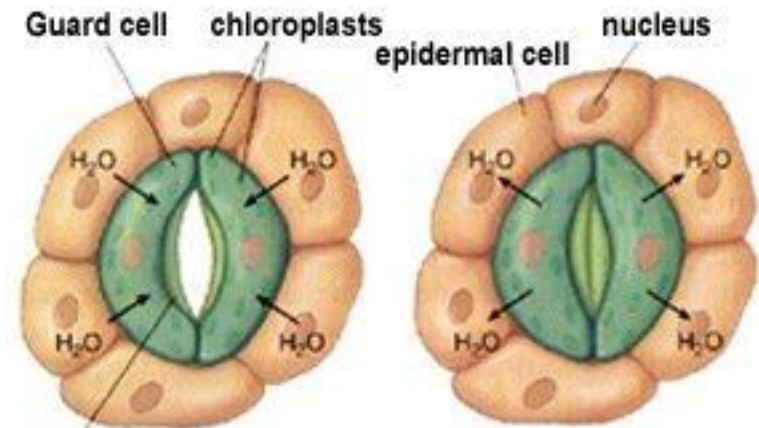
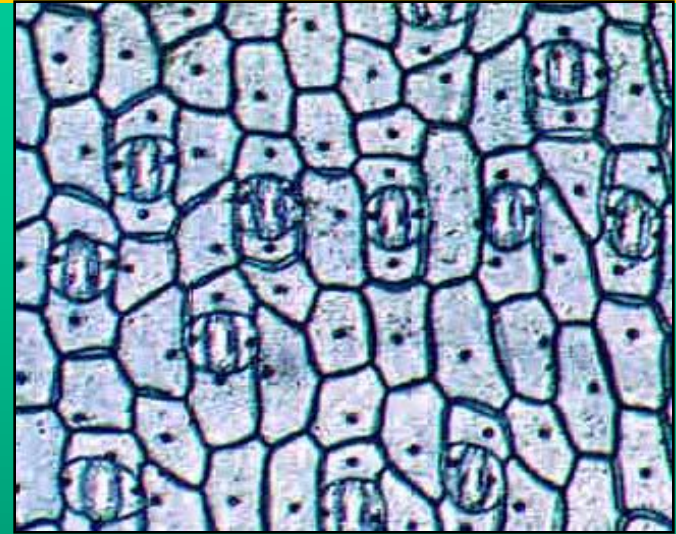
- **Epidermis** (nastaje diobom protoderma) – na površini organa sa primarnom građom (list, dijelovi cvijeta, mlade grančice)
- **Peridermis** – na površini starijih dijelova višegodišnjih biljaka
- **Epidermis**: nespecijalizovane epidermalne ćelije specijalizovane stomine ćelije, trihomi
- Zaštitna funkcija: kompaktan sloj, kutin, suberin, vosak, trihomi protiv zagrijavanja, mo, herbivora
- **Ćelije epidermisa** izdužene, prozračne, zadebljelih spoljašnjih zidova; **kutinizacija**, **kutikulizacija**

	Characteristics:	Function:
Epidermis 	Flat cells, often with thick outer walls Aerial parts often covered with waxy cuticle	Protection in young plants
Periderm 	Waterproof cells with thick cell walls Dead at maturity	Forms outer bark in trees

Stomin aparat

- Kutin i vosak nepropustljivi i za CO₂
- Pora, ćelije zatvaračice, ćelije pomoćnice – razmjena gasova, vode
- Različit br ćelija, njihov odnos; broj, položaj (u nivou epidermisa, iznad, ispod); najviše na listu
- Otvaranje i zatvaranje se vrši promjenom oblika ćelija zatvaračica

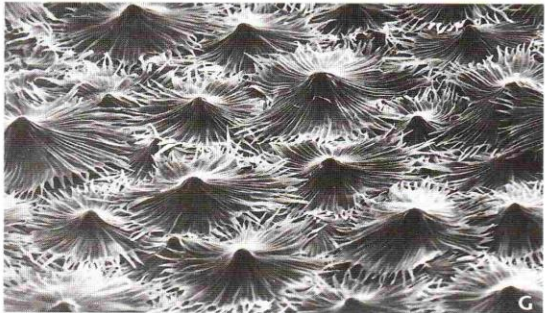
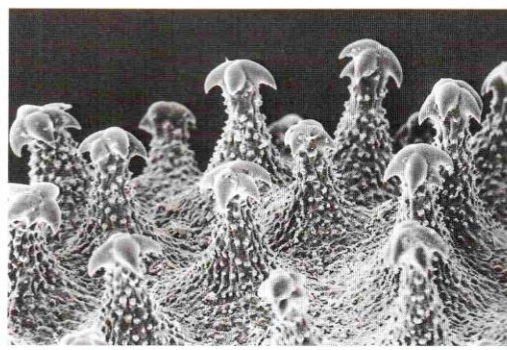
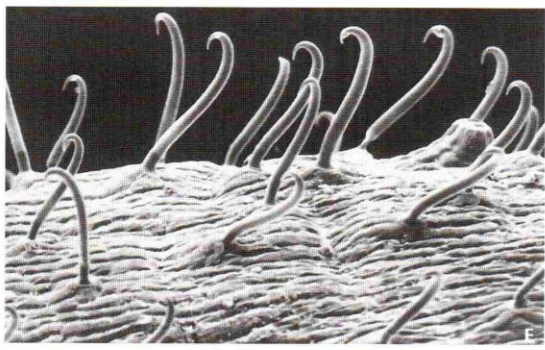
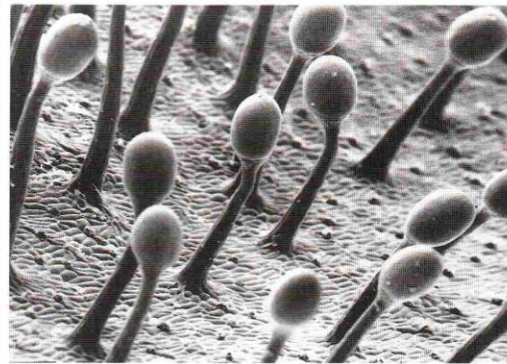
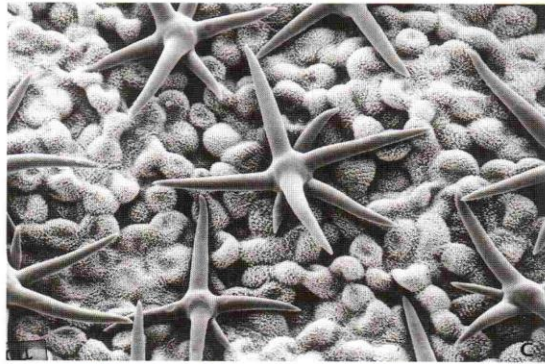
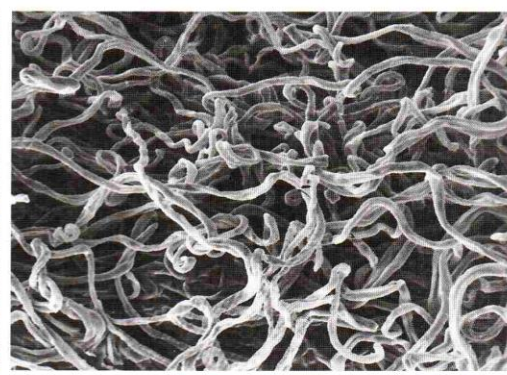
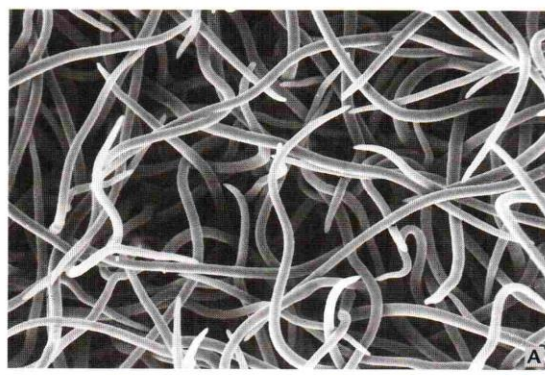
stoma

Water diffuses into guard cells which causes them to open. On hot/dry days, the guard cells have less water, they relax and the stoma close

Trihomi - dlake

- Odbijaju svjetlost; štite od herbivora; smanjuju isušivanje; privlače oprašivače
- Jednoćelijske, višećelijske, granate – karakter u taksonomiji
- Nežlijezdani trihomi (jednostavne, u formi krljušti, granati i zvjezdasti, T dlake)
- Žlijezdani: so, nektar, lipofilne supstance, ljepljive zaštitne supstance, sok za varenje, žarne dlake

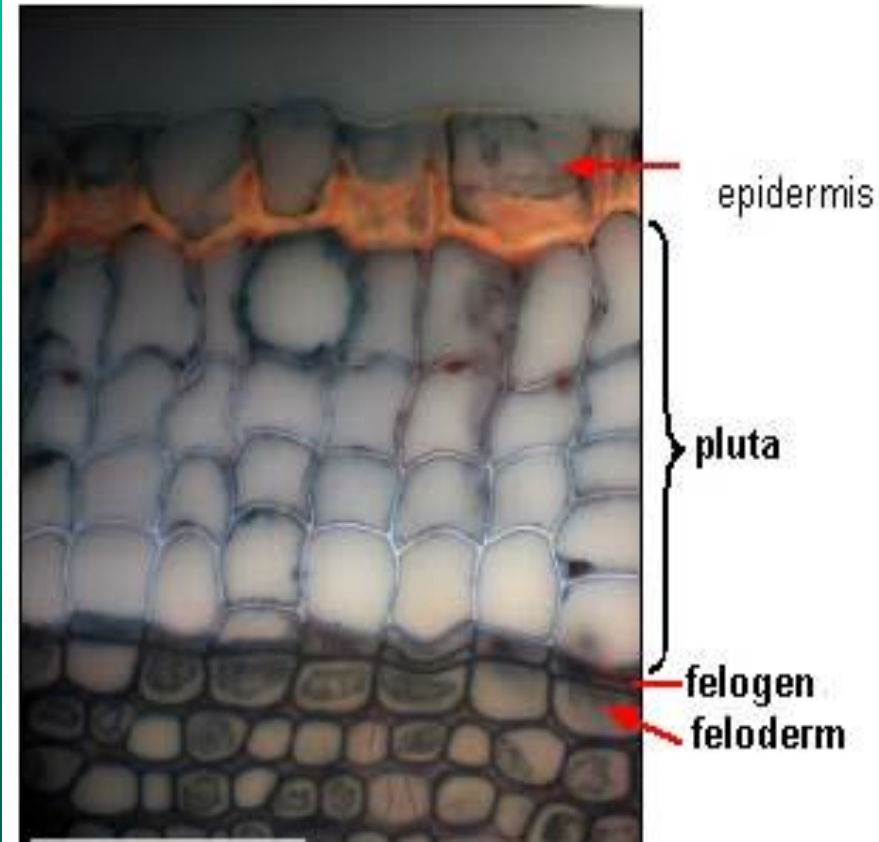

Periderm – sekundarno tkivo

- Zamjenjuje epidermis – na površini starijih dijelova stabla i korjena
- Dobra zaštita od isušivanja, omogućava prezimljevanje
- **Pluta:** čvrsto spojene debelozidne mrtve ćelije, zidovi prožeti suberinom
- **Plutin kambijum (felogen):** sekundarni lateralni meristem, nakon diobe unutrašnja ćelija ostaje ćel felogena, spoljašnja pluta
- **Feloderm:** sloj živih parenhimatičnih ćelija

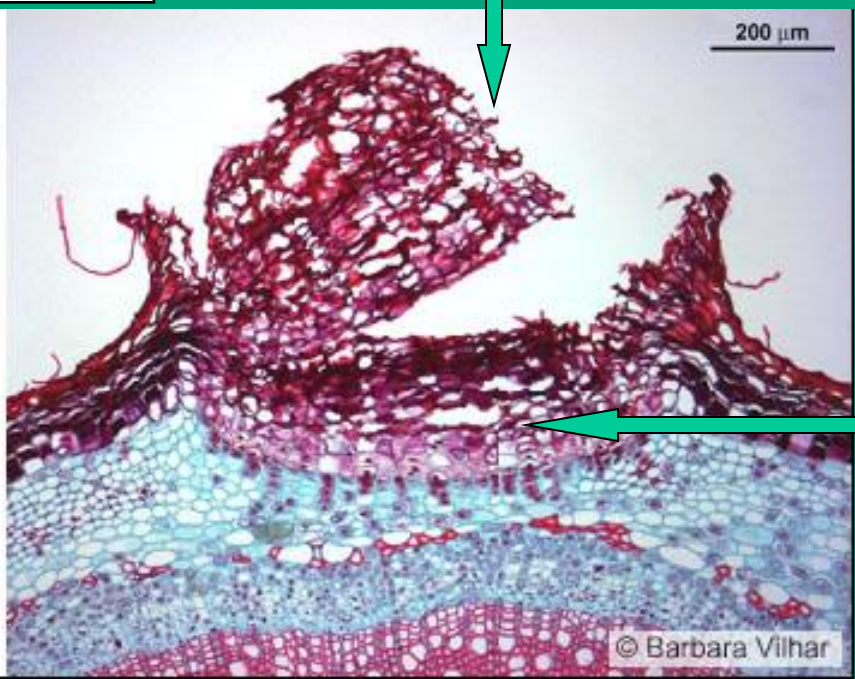
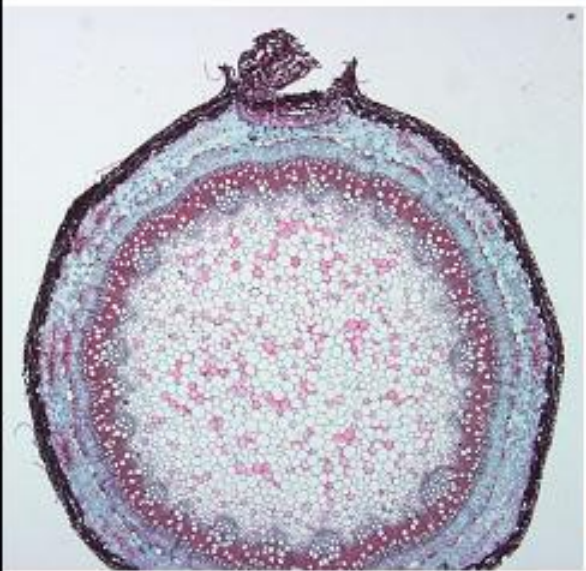
Mrtva kora, lenticele

- Felogen funkcioniše kratko; sloj plute ne može da prati debljanje stabla pa nastaje **novi felogen**, obično u najmlađem sloju sekundarnog floema; slojevi iznad felogena umiru i formiraju **mrtvu koru**
- **Lenticele** - imaju rastresito tkivo, važno za razmjenu gasova; felogen lenticele obrazuje loptaste ćelije, aktivniji od ostalog → bradavice

lenticela

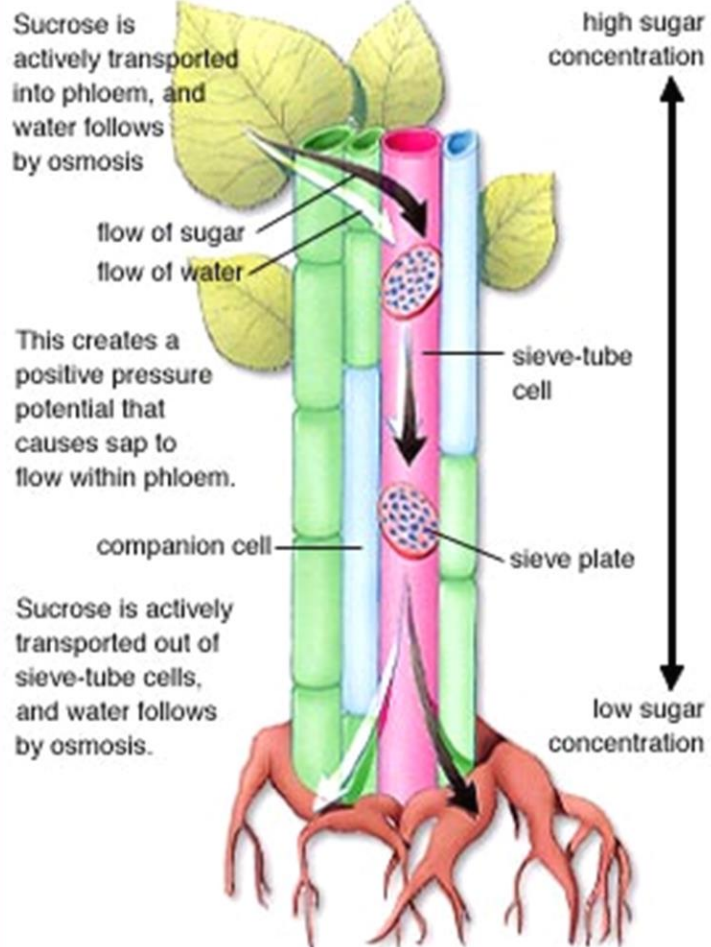
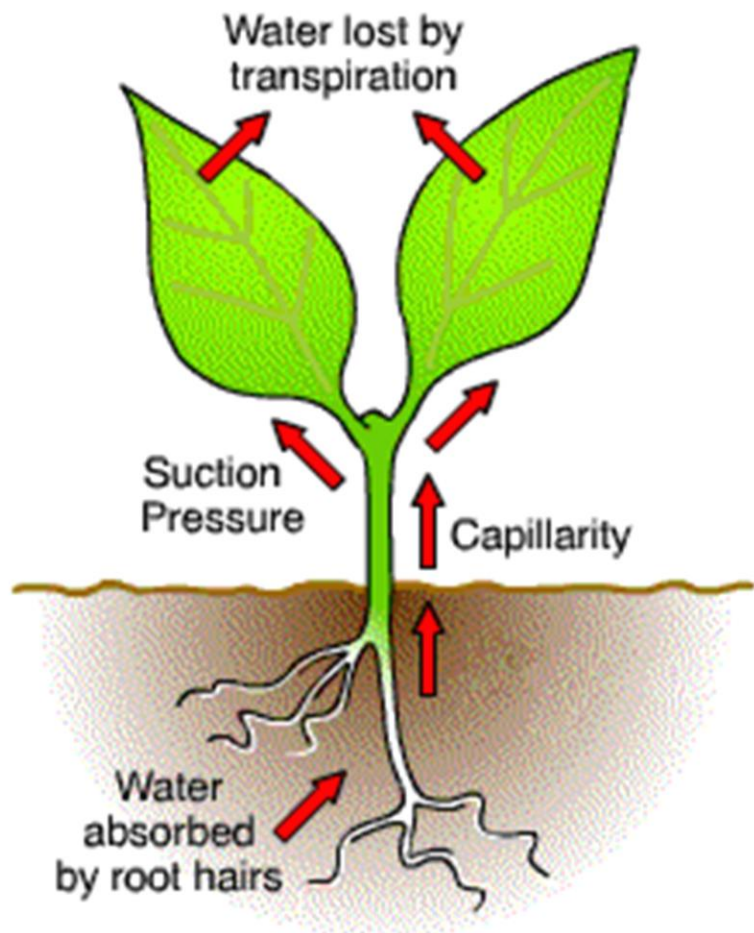

Felogen lenticela

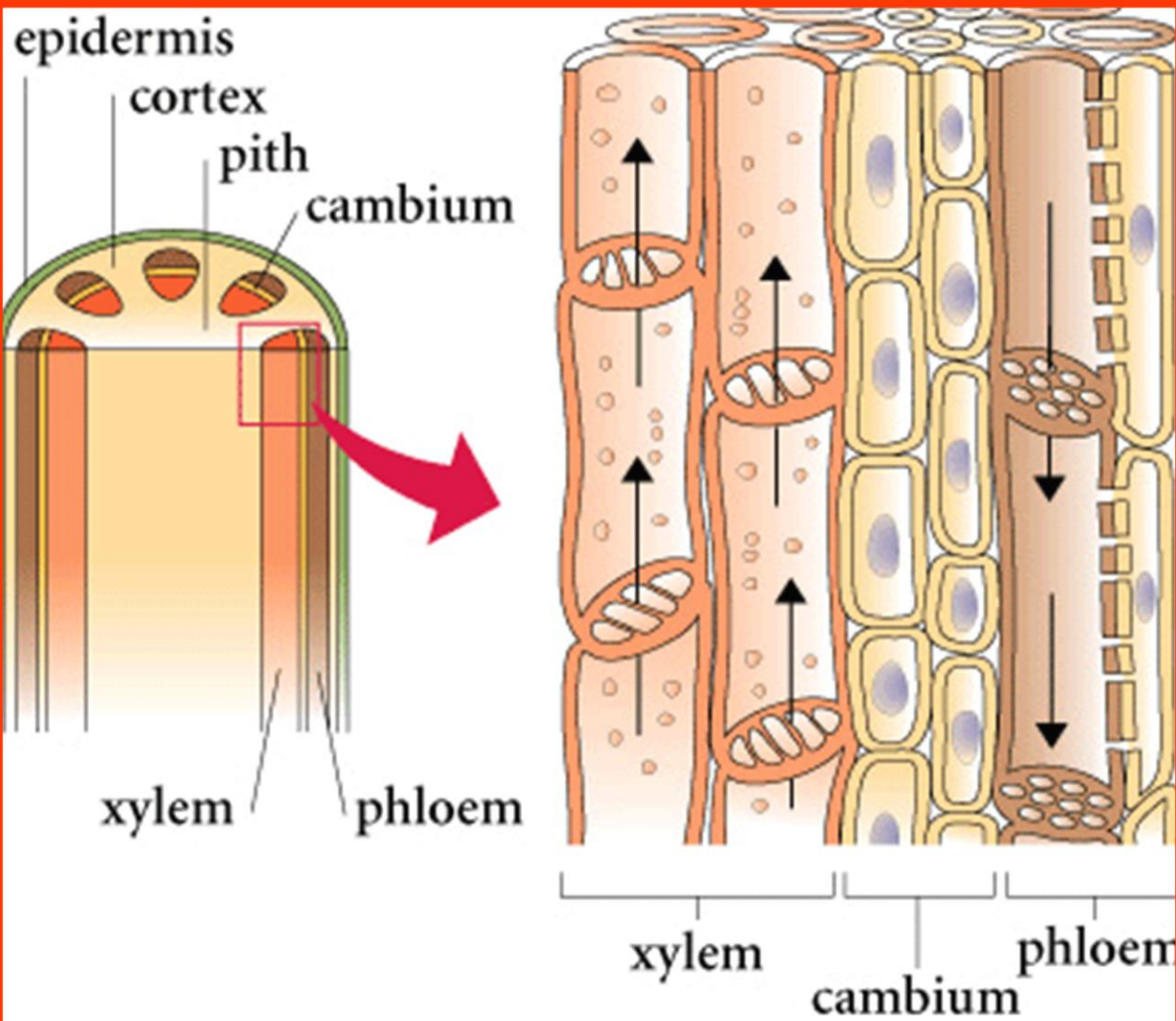
Sprovodna tkiva – provođenje materija kroz biljku

- Ksilem – voda i mineralne materije
- Floem – rastvorene organske materije
- **Transpiracioni tok** od korjena ka listovima;
asimilacioni tok od listova ka korjenu
- Od prokambijuma (primarni meristem) primarni ksilem i floem, od kambijuma (sekundarni meristem) sekundarni

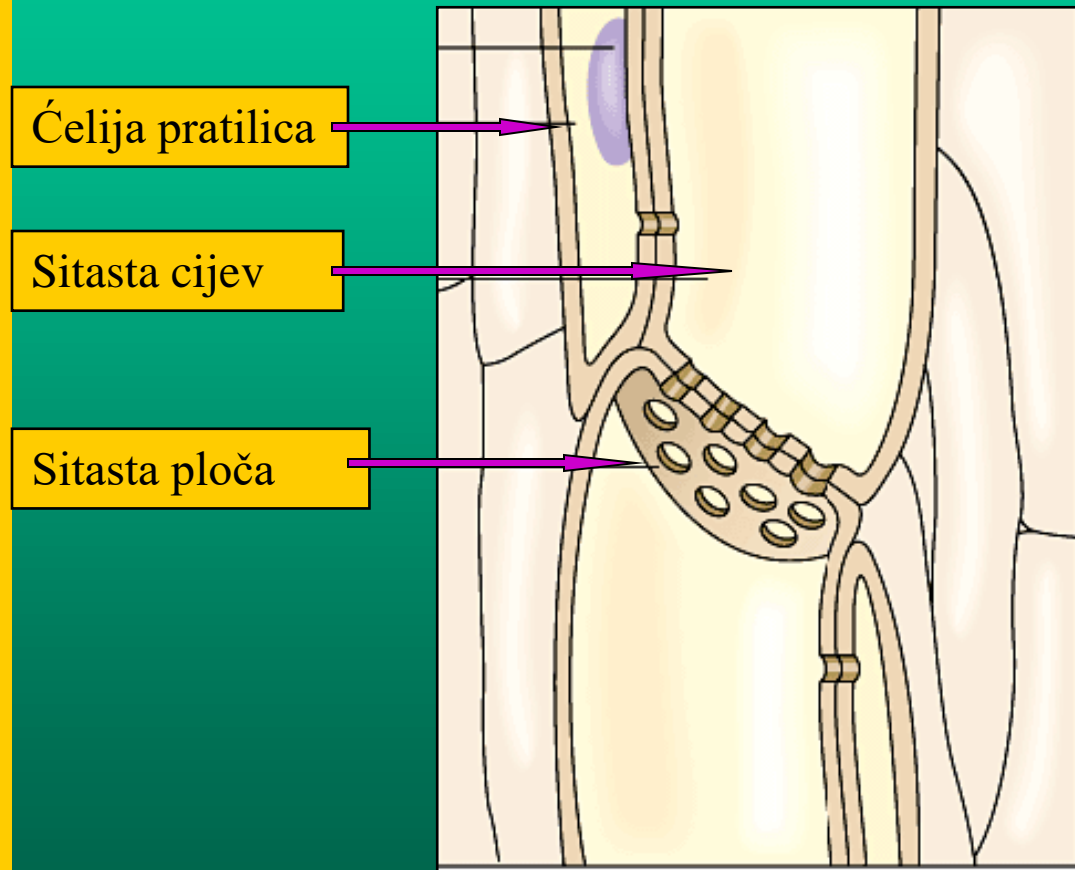

Elizabeth Morales

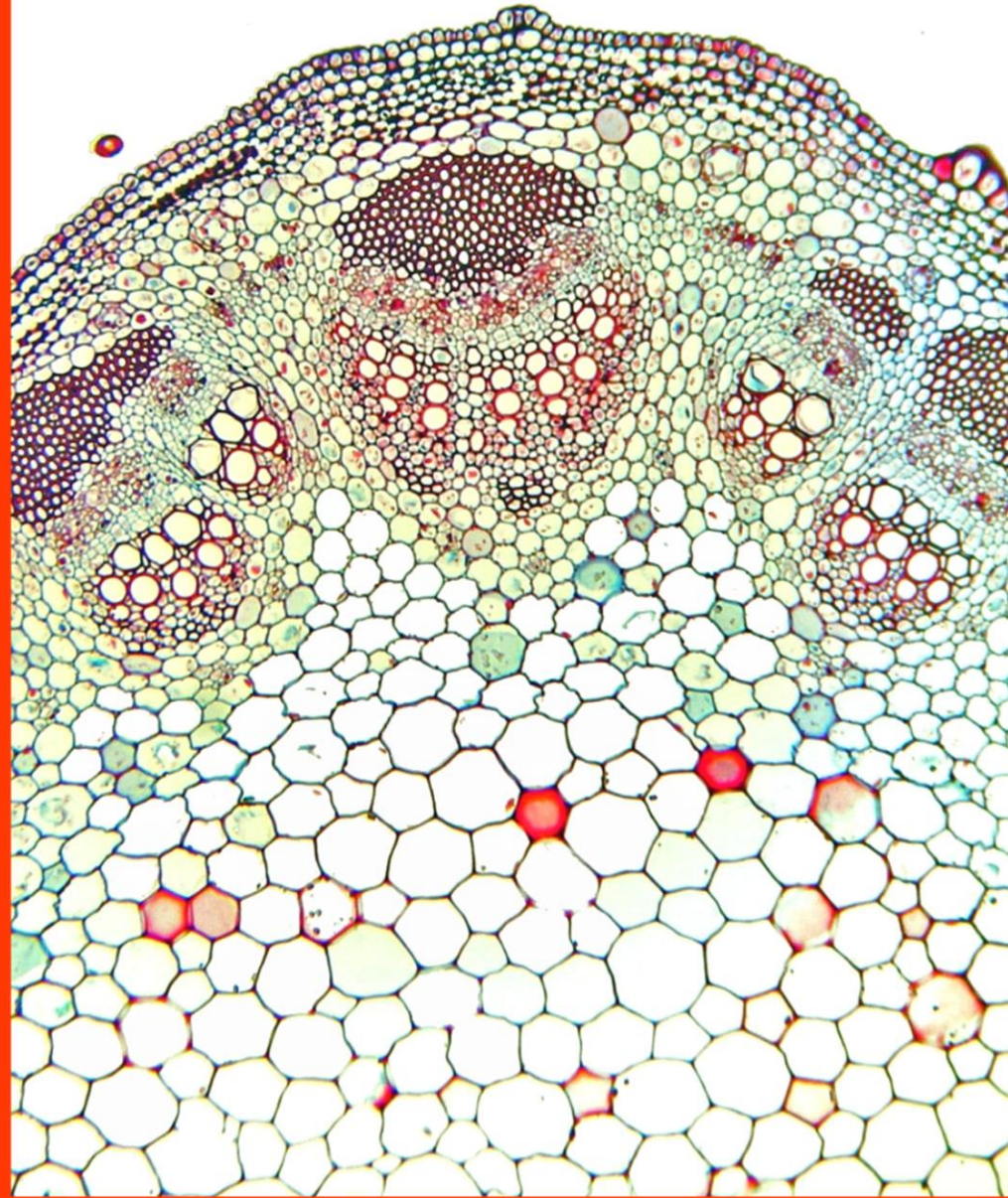
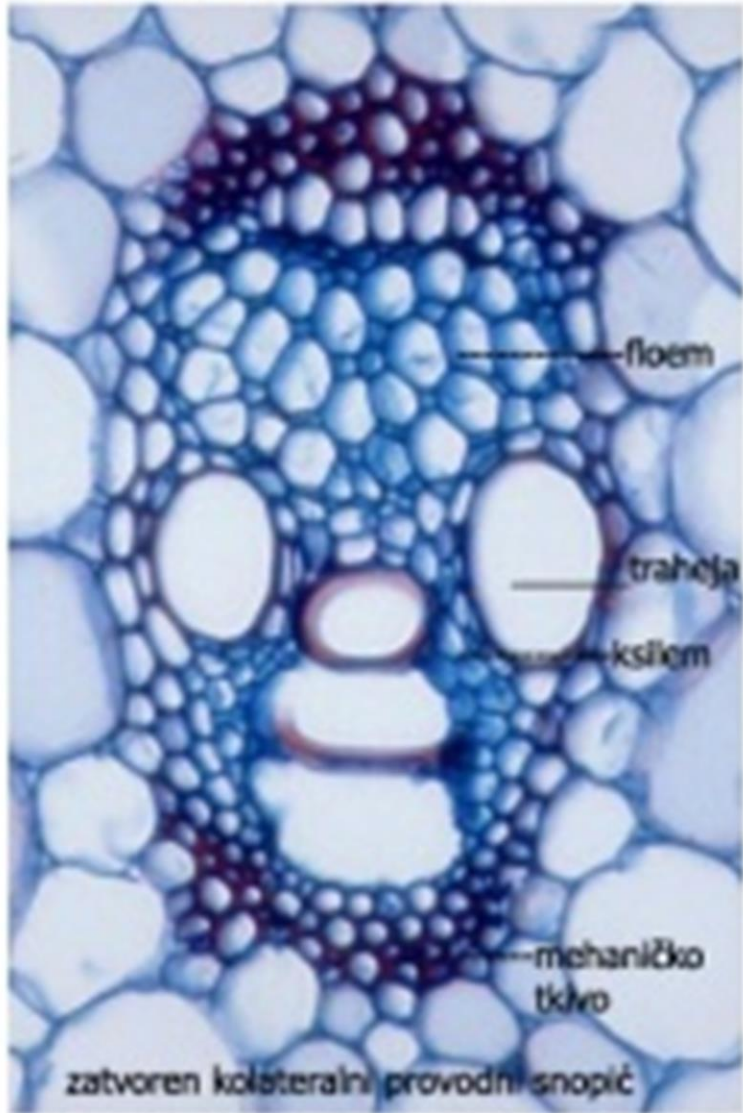
Floem

- **Sitasti elementi** aksijalni transport, **parenhimske ćelije** radijalni transport, **ćelije sržnih zraka**, **mehanički elementi**
- Sitasti elementi (ćelije i cijevi) bez jedra i vakuole; komuniciraju preko sitastih polja; **albuminozne ćelije i ćelije pratilice**: vidljivo jedro, gusta citoplazma, dosta ribozoma
- **Sitaste cijevi samo u floemu skrivenosjemenica**

Provodni snopići

- Prosti, složeni
- Otvoreni, zatvoreni
- **Kolateralni** – ksilem i floem leže na istom radijusu, vrpce sprovodnih tkiva paralelne; bikolateralni – dva floema
- **Koncentrični** – jedno tkivo okružuje drugo (**amfikribalni, amfivazalni**)
- **Radijalni** – ksilemske i floemske vrpce na posebnim radijusima (isključivo u mladom korjenu)

Sekretorna tkiva

- Sekretorne ćelije, pojedinačne ili u grupama
- Sekreti – čvrsti ili tečni produkti metabolizma koje biljka izlučuje spolja (egzogeno sekrecija) ili sakuplja u svom tijelu (endogeno sekrecija)
- Sekreti mogu biti: u obliku soli, krajnji produkti metabolizma, sekundarni metaboliti (alkaloidi, tanini, terpeni, smole...), enzimi, hormoni...
- Intracelularna sekrecija (ostaje u ćel – uljana kesica, vakuola); ekstracelularna sekrecija

Endogene sekretorne ćelije i sekretorna tkiva

- Sekret ostaje u biljnim organima
- **Idioblasti:** pojedinačne ćelije rasute po drugim tkivima (ulje - *Laurus*, sluz - *Malvaceae*, kristali – *Ficus sp.*)
- **Sekretorne cijevi;** mliječni sok sadrži šećere, tanine, glikozide...bijel, rijeđe žut; člankovite i nečlankovite
- **Sekretorne šupljine** loptastog oblika, *Hypericaceae*
- **Sekretorni kanali** intercelulari obloženi sekretornim tkivom; smolni, kanali sa etarskim uljima (*Pinaceae*, *Apiaceae*)

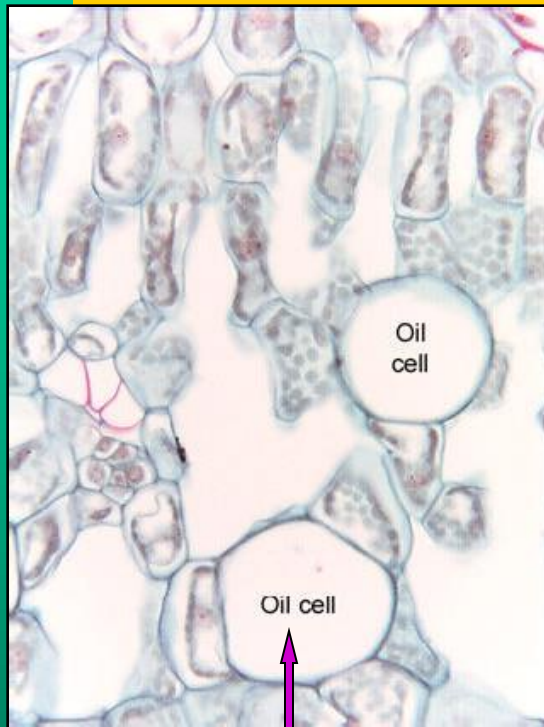

www.GUDJONS.com

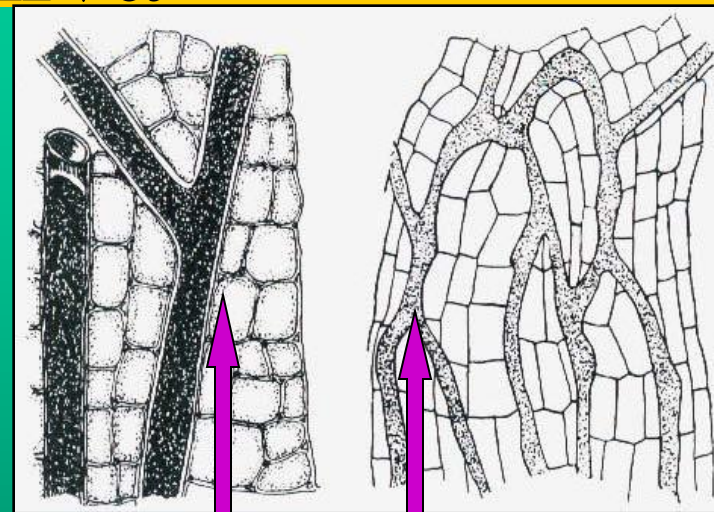

Endogene sekretorne ćelije i tkiva

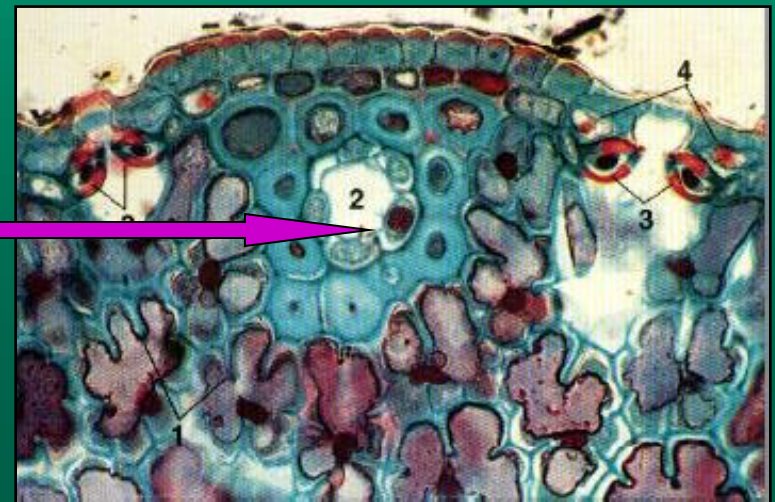

Sekretorne ćelije -
idioblasti

Smoni kanal

Mliječne cijevi

Egzogene sekretorne ćelije i tkiva

- Žlijezdane dlake: glavica od jedne (**kapitatne**) ili više (**peltatne**) ćelija – izlučuju sekret u prostor između ćel.zida i kutikule
- Nektarije
- Hidatode

A photograph of a pink lily plant with several flowers in various stages of bloom. The flowers are bright pink with dark spots and prominent stamens. The background is a soft-focus green, suggesting a garden or forest setting. The text "HVĀLA NA PĀŽNJI" is overlaid in a blue, stylized font in the center of the image.

**HVĀLA NA
PĀŽNJI**